

Tálas Péter – Sente-Varga Mónika:¹ A 2017. augusztusi spanyolországi terrortámadásokról

Vezetői összefoglaló

- A barcelonai és a cambrilsi gázolások támadásokat improvizált, tartalék tervként valósította meg egy 12 fős, észak-afrikaiakból álló terrorista sejt, miután a nagyobb, robbantásos merényletük terve az alcanari gázrobbanás miatt kudarcba fulladt.
- Az ilyen primitív módszerrel végrehajtott merényletek gyorsan, könnyen, olcsón, különösebb előkészület nélkül megszervezhetők, és sikeresen hajthatók végre minden olyan, a gyalogosok által tömegesen és rendszeresen használt területen, ahol a gépjárművel való folyamatos és gyors közlekedést nem akadályozzák mesterséges tereptárgyak, vagy a járműbe épített ütközést gátló elektronika.
- A spanyolországi terrortámadások nem tekinthetők meglepőnek: egyrészt mert az utóbbi években különösen Katalóniában, de egész Spanyolországban is erősödtek a szélsőséges iszlámisták. Másrészt mert az „Iszlám Állam” (ISIS) politikai tervei és ideológiája értelmében Spanyolország – az egykori Al-Andalusz – a terrorszervezet megalakulásától kezdve olyan területnek számít, melyet az ISIS vezetése kalifátusa részének tekint.
- Emellett az utóbbi években megváltozott spanyol külpolitika is (Madrid részvétele az ISIS elleni koalícióban) a terrorszervezet célkeresztjébe helyezte az országot.
- Az Európában 2015 szeptembere és 2017 augusztusa között elkövetett gázolások „eredményesebbek”, azaz hatékonyabbak voltak, mint az ugyanebben az időszakban, Izraelben hasonló módszerrel elkövetett támadások – ugyanis Európában még csak „tanuljuk” a védekezés aktív és passzív módszereit.

2017. augusztus 17-én gépjárművel végrehajtott – ún. ramming típusú, avagy gázolások – terrortámadásra került sor Barcelonában, majd 18-án hajnalban a katalán fővárostól mindössze 100 kilométerre fekvő spanyol tengerparti üdülővároskában, Cambrilsben is. Fontos jeleznünk azonban, hogy a spanyol hatóságok már igen hamar a barcelonai és a cambrilsi eseményekhez kapcsoltak egy augusztus 16-i alcanari gázrobbanást is. A spanyol belbiztonsági szervek ugyanis egy nagyobb terrortámadást előkészítő helyszíneként tekintenek a 20 palacknyi propán-bután gáz felrobbanása miatt elpusztult épületre, ahol mintegy 120 gázpalackot halmoztak fel a merényletekre készülőkhöz.²

A barcelonai és a cambrilsi támadások egyértelműen megerősítik azt a korábbi jelzésünket, hogy Európának, különösen pedig az európai nagyvárosoknak, a jelenleginél jobban fel kell készülniük a gépjárművel elkövetett terrorcselekményekkel szembeni védekezésre, mert ez az elkövetési forma egyszerűsége, olcsósága és hatékonysága miatt az utóbbi években az Európában tevékenykedő terroristák egyik legkedveltebb elkövetési módszere lett.³ Írásunkban ezért – a spanyolországi támadások háttérének bemutatása mellett – az ott leírtakra is ismételten fel kívánjuk hívni a figyelmet.⁴

Spanyolország terrorfenyegetettsége több szempontból is sajátos helyet foglal el Európán belül. Egyrészt ugyanis a 2004. márciusában az Atocha pályaudvaron észak-afrikai szélsőségesek által elkövetett robbantásos merénylet – amelyben 192-en veszítették életüket és 2050-en sebesültek meg – máig a kétpólusú világrend bukását

¹ Tálas Péter (talas.peter@uni-nke.hu) az NKE Stratégiai Védelmi Kutatóközpontjának igazgatója, Sente-Varga Mónika (sente-varga.monika@uni-nke.hu) az NKE Nemzetközi és Európai Tanulmányok Kar, Nemzetközi Kapcsolatok és Diplomáciai Tanszékének habilitált egyetemi docense.

² Harriet ALEXANDER: [Massive explosion at Alcanar house on Wednesday night linked to Barcelona terror attack](#). [online] 2017. 08. 17. Forrás: telegraph.co.uk [2017. 08. 18.]; [Barcelona attack: Spain terror cell had 120 gas canisters](#). [online] 2017. 08. 20. Forrás: bbc.com [2017. 08.20.]

³ RÁCZ András, BRESTYÁNSZKI Flóra: [A gépjárművel végrehajtott, ramming típusú terrortámadásokról és a védekezés lehetőségeiről](#). SVKK Elemzések 2017/15. [online] 2017. 07. 23. Forrás: netk.uni-nke.hu [2017. 08. 18.]

⁴ A szerzők ezúton köszönik meg RácZ Andrásnak az elemzés elkészítéséhez nyújtott segítségét.

követő időszak legsúlyosabb európai dzsihádisták merényletének számít.⁵ Másrészt viszont iszlámista merénylet 2004 óta nem következett el az országban, és Spanyolország elsősorban a halálos áldozatokat ritkán követelő széparatista és szélsőbaloldali terrorizmusa miatt volt figyelemreméltó a szakértők körében az elmúlt közel másfél évtizedben.⁶ Ennek ellenére – a 2004-es merénylet magas áldozatszámja miatt – 2000 és 2016 között a nemzetközi terrorizmus Európából a spanyolok közül követelte a legtöbb halálos áldozatot – 253 főt.⁷ Harmadrészt, a spanyol terrorelhárítás már régóta az európai élvonalba tartozik, ahol napjainkban 3 ezer rendőrségi és titkosszolgálati operatív személy, elemző, speciális ügyész, stb. dolgozik⁸ – az elmúlt 13 év során egyértelműen sikeresen. Negyedrészt, a szakértők egy része szerint a spanyolországi muszlimok (akik az összlakosság több mint 4%-át teszik ki)⁹ a leginkább integráltak Európai Unión belül,¹⁰ s a belbiztonsági szervek szerint is ez tette többek között lehetővé, hogy az elmúlt évek során Spanyolországban került sor a legtöbb dzsihádisták terrorizmussal gyanúsított személy letartóztatására (170 akció során 700 személy),¹¹ s ami ennél is fontosabb: elítélésükre is a legnagyobb arányban (67%).¹² Erre ugyanis aligha kerülhetett volna sor a helyi muzulmán közösségek támogatása nélkül.

Mindez természetesen nem jelenti azt, hogy a dzsihádisták és a szélsőséges iszlám ne lett volna, vagy ne lenne jelen Spanyolországban.¹³ De a mostani merényletekig – vagyis az elmúlt 13 év során – az irányzat leginkább logisztikai és toborzási háttérként használta az országot, mindenekelőtt az észak-afrikai spanyol exklávékat (Ceutát és Melillát), a déli és keleti tengerpart városait és településeit (köztük Barcelonát), illetve magát a fővárost, Madridot is. A 2013-14-ben Spanyolországban letartóztatott, feltételezett dzsihádisták 70%-a spanyol állampolgár volt és Ceutában vagy Melillában élt.¹⁴ A spanyol belügyminisztérium szerint az „Iszlám Államhoz” 200 (a nem kormányzati szervezetek szerint 450) spanyolországi lakóhellyel rendelkező személy csatlakozott az elmúlt évek során, ami nem kevés, de mégis jóval kevesebb, mint amennyi francia (1200) vagy brit (500).¹⁵ A spanyol belbiztonság csak ezen a nyáron mintegy 1000 terrorizmussal összefüggésbe hozható személyt figyelt meg, 500 telefont hallgatott le állandóan, 12 nyomozást indított szélsőséges iszlámista tevékenység

⁵ A terroristák tíz bombát robbantottak fel az elővárosi vasúti szerelvényeken négy különböző pályaudvaron. A merényletről lásd: RÉPÁSI Krisztián: *Az Európai Unió terrorfenyegetettsége a 21. század elején a TE-SAT jelentések alapján*. Doktori Értekezés, 2017. 13-16. o. [online] Forrás: hhk.uni-nke.hu [2017. 08. 18.]

⁶ RÉPÁSI: i. m. 176-179. o.

⁷ *Libro blanco y negro del terrorismo en Europa*. 2017. 20-21. o. [online] Forrás: iugm.es [2017. 08. 18.]

⁸ José María IRUJO: *Jihadist terrorism: Could there be a new attack on Spanish soil?* [online] 2017. 06. 05. Forrás: elpais.com [2017. 08. 18.]

⁹ A spanyol statisztikai adatok szerint az ország 46,5 milliós lakosságának 9,8%-a külföldi. A legnagyobb arányban a Baleári-szigeteken (16,7%), Katalóniában (13,8%) és Murciában (13,5%) élnek külföldiek. 2016-ban csökkent a Spanyolországban élő külföldiek száma, ugyanakkor Katalóniában nőtt (15 000 fővel). *Estadística del Padrón Continuo. Datos provisionales a 1 de enero de 2017*. INE Notas de prensa, 26/04/2017. [online] 2017. 04. 26. Forrás: www.ine.es [2017. 08. 19.]. Spanyolországban 1,88 millió muszlim él, ez a lakosság több, mint 4%-a. Katalóniában 0,5 millió (7%), Andalúziában 300 ezer, Madridban 275 ezer, Valenciában 200 ezer. Ignacio CEMBERO: *La España de Alá*. Madrid, La esfera de los libros, 2016. 21-30. o.

¹⁰ A. Carmen González ENRÍQUEZ: *Highs and lows of immigrant integration in Spain*. [online] 2016. 06. 13. Forrás: realinstitutoelcano.org [2017. 08. 18.]

¹¹ Tara JOHN: *Why Spain Has Once Again Become a Target for Jihadists*. [online] 2017. 08. 17. Forrás: time.com [2017. 08. 18.]

¹² RÉPÁSI: i. m. 186. o.; José María IRUJO: *Jihadist terrorism: Could there be a new attack on Spanish soil?* [online] 2017. 06. 05. Forrás: elpais.com [2017. 08. 18.]

¹³ Lásd erről: Fernando REINARES, Carola GARCÍA-CALVO: *Terroristas, redes y organizaciones: facetas de la actual movilización yihadista en España*. [online] 2015. 11. 16. Forrás: realinstitutoelcano.org [2018. 08. 20.]; CEMBERO: i. m.; Fernando REINARES, Carola GARCÍA-CALVO, Álvaro VINCENTE: *Differential Association Explaining Jihadi Radicalization in Spain: A Quantitative Study*. CTC Sentinel, 2017. Vol.10., Issue 6. 29-34. o. [online] 2017. 06. Forrás: ctc.usma.edu [2017. 08. 19.]; Fernando REINARES, Carola GARCÍA-CALVO: *Catalonia and the evolution of jihadist terrorism in Spain*. [online] 2015. 04. 30. Forrás: realinstitutoelcano.org [2017. 08. 19.]

¹⁴ CEMBERO: i. m. 47-49. o.

¹⁵ *ISIS in Spain. Spain arrests four terror suspects with possible links to Paris attacks*. [online] 2016. 11. 28. Forrás: elpais.com [2017. 08. 18.]

miatt, a bíróságok pedig 293 személy ellen folytatnak vizsgálatot terrorista tevékenység miatt.¹⁶ Ráadásul a spanyol rendőrség és a terrorelhárítás a 2004. márciusi merénylet után igen nagy hangsúlyt helyezett az iszlámista radikalizáció felderítésére és megakadályozására is, ami a szakértők szerint egyértelműen a terrorizmus megelőzésének egyik leghatékonyabb eszköze.¹⁷ Sokak szerint elsősorban ezeknek volt köszönhető, hogy az elmúlt 13 év során nem került sor nagy iszlámista terrortámadásra Spanyolországban.

A rammingtámadásoknál nagyobb volt az eredeti cél?

A 2017. augusztusi spanyolországi terrortámadásoknak a nyomozás jelenlegi állása szerint három egymással szorosan összefüggő (egyes rendőrségi források szerint: összehangolt) fő eleme volt: (1) az augusztus 16-i alcanari gázrobbanás, illetve (2) a 17-i barcelonai és a (3) 18-i cambrils-i gázolós terrortámadások. Az áldozatok nagy száma miatt a nemzetközi média ezek közül érhető módon elsősorban kettővel – a barcelonai és a cambrils-i rammingtámadásokkal – foglalkozott részletesen, s jóval kevesebb figyelmet fordított annak az alcanari gázrobbanásnak a körülményeire, amely számos szakértő szerint egy sokkal súlyosabb problémát vet fel Spanyolország terrorfenyegetettsége kapcsán. A spanyol rendőrség szerint ugyanis az alcanari épületben egy 12 fős terrorsejt nagyobb terrortámadásokhoz készített robbanószert, mivel azonban ez augusztus 16-án véletlenül felrobbant, a terrorcselekményre készülők a gázolós támadások végrehajtása mellett döntöttek.¹⁸

Így került sor augusztus 17-én 16.30-kor arra, hogy a 22 éves marokkói származású és a Barcelonától északra fekvő Ripoll városkában lakó *Younes Abouyaaqoub* a szintén marokkói *Driss Oukabir* nevében bérelt Fiat Talento kisteherautóval 530 méteren keresztül hajtott végig 80 kilométer/óra sebességgel cikkcakkban Barcelona legismertebb, La Rambla nevű, 1200 méter hosszú sétálóutcáján (megölve 13 és megsebesítve mintegy 130 embert), majd gyalog elmenekült. Augusztus 18-án éjjel 1 órakor hasonló támadást hajtott végre öt – hamis robbanómelvényeket viselő, baltákkal és késekkel felszerelkezett – merénylő a Barcelonától délre fekvő Cambrils üdülőhelyen egy Audi 3-as gépkocsival (a támadásnak 1 halott és 7 sebesült áldozata van), akiket azonban – miután gépkocsijuk felborult – a katalán rendőrök agyonlőttek. Az eseményekkel összefüggésben a hatóságok – az öt lelőtt cambrils-i elkövetőt (a 18 éves *Moussa Oukabir*, a 19 éves *Sais Aallaa*, a 24 éves *Mohamed Hychami*, a 21 éves *Omar Hychami* és a 19 éves *Houssaine Abouyaaqoub*) mellett eddig 4 embert tartóztattak le (a 28 éves *Driss Oukabirt*, a 34 éves *Sahal el-Karibt* és a 27 éves *Mohammed Aallaat* lakhelyükön Ripollban, míg *Mohamed Houli Chemlalt* Alcanarban). További három embert pedig még keresnek: *Younes Abouyaaqoubot*, a barcelonai merénylet elkövetőjét, *Youssef Aallaat* és a ripolli imámot, *Abdelbaki Es Sattyt*.¹⁹

Önmagukban a barcelonai és a cambrils-i rammingtámadások lefolyása számos elemében megerősíti Rác András és Brestyánszki Flóra júliusi elemzésének legfontosabb megállapításait. Mindenekelőtt ismét bebizonyosodott, hogy védelem hiányában egyszerű eszközökkel is igen komoly veszteséget lehet okozni. A gázolós terrortámadások ugyanis rendkívül primitív módszerrel végrehajtott merényletek. Vagyis gyorsan, könnyen, olcsón, különösebb előkészület nélkül megszervezhetők, és sikeresen (hatékonyan) hajthatók végre (különösen nappal – mint Barcelonában történt) minden olyan, a gyalogosok által tömegesen és rendszeresen használt területen, ahol a gépjárművel való folyamatos és gyors közlekedést nem akadályozzák mesterséges tereptárgyak (pl. oszlopok, utakadályok, köszobrok stb.) vagy a járműbe épített ütközést gátló elektronika (mint azt Berlinben tette).²⁰

Ez utóbbiban egyébként – vagyis a járműelektronikában – a szakértők szerint a jelenleginél jóval nagyobb védelmi potenciál rejlik. Elméletileg például, 2018-tól minden új, az Európai Unióban eladott gépjárműbe olyan

¹⁶ IRUJO: i. m.

¹⁷ JOHN: i. m.

¹⁸ [Barcelona attack: Spain terror cell had 120 gas canisters](#). [online] 2017. 08. 20. Forrás: bbc.com [2017. 08.20.]

¹⁹ Elképzelhető azonban, hogy *Youssef Aallaa* és *Abdelbaki Es Satty* meghaltak az alcanari robbanásban. [Barcelona attack: Spain terror cell had 120 gas canisters](#). [online] 2017. 08. 20. Forrás: bbc.com [2017. 08.20.]

²⁰ [Automatic brakes stopped Berlin truck during Christmas market attack](#). [online] 2016. 12. 28. Forrás: dw.com [2017. 08. 18.]

vészhívót kell beszerezni, amely baleset esetén elküldi a jármű pontos pozícióját. Ezt a rendszert arra is fel lehetne használni, hogy feltöltve az aktuális rendezvények koordinátáit, korlátozott sebességű zónákat hozunk létre. Egy ilyen rendszerrel biztosítani lehetne például, hogy a városokban csak speciális, arra kijelölt járművekkel lehessen 70-80 km/h fölé gyorsítani, illetve a korlátozott zónákban se lehessen 10-20 km/óra fölé gyorsítani. Ezek az eszközök felszerelhetők zavarás elleni védelemmel is, vagyis ha ilyet érzékel a rendszer, egyszerűen leállíthatja a gépjárművet. Elsőként a bérelt és a nehéz gépjárművekbe lenne érdemes beszerezni ilyen eszközt (illetve azokba, amelyekkel leggyakrabban követnek el gázolós merényleteket), majd pár év alatt a gépjárművek meghatározó részébe bekerülhetnének ezek, elérve azt, hogy próbálkozni se legyen érdemes velük rammingtámadást elkövetni.²¹

Minden eddigi körülmény arra utal, hogy mindkét spanyolországi gázolós támadás egyértelműen improvizált, tartalék terv volt az elkövetők részéről, miután a nagyobb, robbantásos merényletük terve a szerdai alcanari gázrobbanás miatt kudarcba fulladt. Ennek tanulsága miatt ismét érdemes Rác András és Brestyánszki Flóra elemzését idézni: „*A ramminghez nincs szükség sem különösebb felkészülésre, kiképzésre, sem speciális szakértelemre: kis túlzással mindössze vezetési tudás és egy alkalmas jármű kell hozzá. Szoros koordináció és rendszeres kommunikáció sem szükséges, amit a hatóságok le tudnának hallgatni és így meg tudnák előzni a merényletet. A lehetséges célpontok felderítése és felmérése sem igényel semmiféle olyan előkészületet, ami magára vonhatná a hatóságok figyelmét. Egy rammingtámadás előkészítésére akár néhány óra is elegendő lehet, már az autóbérlést is beleszámítva.*”²² Ugyancsak kulcsfontosságúnak bizonyult a hatóságok támadásokat követő gyors reakciója: nem csupán a barcelonai merényletet követő mentés gyorsaságára gondolunk, de legalább ennyire a felborult gépkocsiból kiszálló cambrils-i elkövetők gyors ártalmatlanítására is.

Az azonosságok mellett azonban eltérő elemei is voltak e támadásoknak a korábbi rammingmerényletek jellegzetességeihez képest. A barcelonai merénylő, *Younes Abouyaaqoub* például egyértelműen túl akarta élni a támadást, s miután járműve elakadt, nem kezdett késsel vagy más eszközzel tovább gyilkolni (mint tette ezt a 2017. március 22-i londoni gázolós támadás elkövetője a Bridge Streeten), hanem gyorsan elmenekült. Míg az eddigi legtöbb gépjárművel végrehajtott merényletnél egy, legfeljebb két ember volt az elkövető, a cambrils-i támadásnál öten ültek a merénylethez használt Audi 3-asban, s minden jel szerint arra készültek, hogy a gázolós támadás befejezését követően késekkel és baltákkal gyilkolnak tovább, hasonlóan a 2017. június 3-i London Bridge-i merénylethez. A támadóknak feltehetően ez a merénylet szolgált mintául abban is, hogy hamis robbanómellényeket vegyenek fel, a nagyobb félelemkeltés és az óvatosabb rendőrségi fellépés érdekében. Mindkét merénylet elkövetői igen fiatalok voltak, s valamennyien marokkói származásúak, vagyis szemben a legtöbb korábbi rammingmerényletek elkövetőinek többségével, külföldiek. A gázolós támadásokban résztvevők létszáma már a cambrils-i merénylet után azt vetítette előre, hogy ez esetben nem magányos farkas típusú elkövetőkről, hanem egy terrorista sejtről van szó, ami szintén nem volt jellemző az eddigi rammingtámadásokra. Ha ugyanis a barcelonai és a cambrils-i támadásokban érintetteket (minimum 7 fő) kiegészítjük az alcanari eseményekben érintettekkel és a ripolli letartóztatottakkal, akkor arra a következtetésre juthatunk, hogy a spanyolországi terrortámadások mögött egy legalább 12 fős, észak-afrikaiakból álló, nagyobb merényletre vagy merényletekre készülő terrorista sejt húzódott/húzódik meg. S meghúzódik persze egy fontos kérdés is, amit a szakértők egy része már igen hamar felvetett: miként lehetséges, hogy egy ekkora társaság több hónapos tevékenysége nem tűnt fel a spanyol terrorelhárításnak?²³ E kérdést akkor is meg kell válaszolnia a spanyol terrorelhárításnak, ha az alcanari események egyébként azt is bizonyítják, hogy Spanyolországban nem egyszerű hatásos robbanóanyaghoz jutni, ugyanis a nagyobb merényletet tervező sejt valószínűleg ezért próbált meg gáz-

²¹ A szerzők ezúton mondanak köszönetet a felvetésért Juhász Róbertnek, az IOT4 Kft munkatársának.

²² RÁCZ, BRESTYÁNSZKI: i. m.

²³ [Barcelona and Cambrils: 'Bigger' attacks were prepared.](#) [online] 2017. 08. 18. Forrás: [bbc.com](#) [2017. 08.20.]; SERDÜLT Viktória: [Rés a pajzson: Barcelona nemcsak a helyszín miatt fontos a terror elleni harcban.](#) [online] 2017. 08. 18. Forrás: [zoom.hu](#) [2017. 08. 19.]

palackokból robbanószerkezetet összeállítani, amihez viszont tagjai láthatóan és szerencsére nem értettek eléggé. Ugyanezt mutatja, hogy a robbanómellényeik is üresek voltak: nem volt hozzájuk robbanóanyag, vagyis felvételük egyszerű blöff volt az elkövetők részéről.

13 év után miért újra Spanyolország?

Az első kommentárok szinte egyöntetűen váratlan meglepetésként jellemezték az „Iszlám Állam” (ISIS) által felvállalt spanyolországi merényleteket. A barcelonai helyszín kiválasztásában többen az európai dzsihádisták terrorizmus új fejezetét látják, mondván: az ISIS már azokat az országokat is támadja/támadhatja, amelyek eddig nem számítottak a terrorszervezet elsődleges célpontjainak.²⁴ A magunk részéről – bár teljességgel megkérdőjelezni nincs szándékunk, de – vitatkozunk ezzel az állítással, Spanyolország esetében legalábbis feltétlenül. Ugyanis mint elemzésünk elején jeleztük, Spanyolország terrorfenyegetettsége annak ellenére is ellentmondásos, hogy 13 éve nem következett be jelentős dzsihádisták terrortámadás az ország területén; hogy a spanyolországi muszlimok más európai társadalmakkal összehasonlítva jobban integráltak; s hogy a spanyol terrorelhárítók az európai terrorelhárítás élvonalához tartoznak. Amennyiben ugyanis részletesebben is megvizsgáljuk, Spanyolország biztonsági helyzete a terrorizmus szempontjából az utóbbi években szinte minden tekintetben jelentősen megváltozott.

A szakértők egy része szerint Spanyolországot már hosszú idő óta a bevándorlókval kapcsolatos általános tolerancia jellemzi. Ez részben a spanyol történelmi tapasztalatokból fakad: az ország egyrészt nyitott a Földközi-tenger térsége felé, így számos népcsoport érkezett a félszigetre; másrészt Spanyolország tradicionális kivándorló ország: az amerikai spanyol gyarmatokra, illetve a függetlenné vált latin-amerikai országokba nagyszámú spanyol távozott az évszázadok során. A bevándorlókval szembeni toleranciát erősíti a 20. századi spanyol migrációs mozgások élő történelmi emlékezete is: az 1936-39-es polgárháború utáni kivándorlás, illetve a spanyol vendégmunkások Nyugat-Európában való megjelenése és fogadtatása a 2. világháború után. A történelmi tapasztalatok a muszlimok nagyobb és erőtejesebb integrációjához is hozzájárultak. Elég talán az arabok és berberiek uralta Al-Andalusra utalni, amelynek területe az Ibériai-félsziget déli és középső részeit foglalta el. Ez eleinte a damaszkuszi székhelyű Omajjád Kalifátushoz tartozott, majd 755-től független emirátus, végül 929-től kalifátus volt, amely 1000 körül kisebb utódállamokra esett szét. Az utódállamokkal a keresztény királyságok évszázadokon keresztül harcoltak, elsősorban területért, a vallási különbségek csak később váltak motivációs tényezővé. Mint ismeretes, a *reconquista* Granada, az utolsó mór állam 1492-es bevételével véget ért. 1609-ben pedig a moriszkók kiűzésével a muszlimok (fizikai) jelenléte is megszűnt. Fontos azonban tudnunk, hogy bár voltak olyan időszakok, amikor Spanyolország germán gyökereit hangsúlyozták (például Franco idején), mára a córdobai emirátus és kalifátus a spanyol történelem megbecsült időszakainak számítanak, nem kitérőnek vagy zsákutcának. Sőt a córdobai kalifátust ma a Földközi-tenger meghatározó államaként tartja számon a spanyol történelmi tudat, kiemelkedő tudományos és kulturális eredményekkel, a keresztények, zsidók és mórak békés együttélésével, amely ezt az időszakot jellemezte. Vagyis az átlag spanyol a muszlimok esetén az utóbbiakra is asszociál(hat), nemcsak a radikalizálódásra, terrorizmusra, stb.

Spanyolországban a legnépesebb külföldi közösséget hagyományosan a marokkóiak alkották és alkotják (ez alól csak a 2008-2014 közötti időszak kivétel, amikor a regisztrált románok száma magasabb volt). A marokkóiak száma viszont folyamatosan és fokozatosan nőtt, nem hirtelen ugrott meg, mint például a román bevándorlóké, vagy 2015-ben Európában a muzulmán menekülteké, következésképpen a lakosság velük szemben kevésbé volt elutasító. Nem is beszélve azokról a hagyományos kapcsolatokról, melyek a spanyolokat a Földközi-tenger térségéhez és benne Észak-Afrikához kötik (például a korábbi és jelenlegi spanyol afrikai területeken keresztül).

Mások szerint viszont a spanyolországi muszlimok integrációja nem jobb, mint máshol Európában, s a „spanyol nyugalom” egyik alapvető oka a bevándorlás generációs különbsége. A muszlim bevándorlás ugyanis nem

²⁴ SERDÜLT: i. m.

olyan régi Spanyolországba, mint például Franciaország vagy Németország esetében: a marokkóiak nagyobb számú bevándorlása csak a kilencvenes években kezdődött el. Vagyis szerintük eddig döntően ezért volt kisebb mértékű a radikalizálódás az országban, mert sok az első generációs bevándorló, a második generáció még csak felnövőben van, a harmadik generációs muszlim bevándorló pedig még kevés. Kivételt e tekintetben csak Ceuta és Melilla jelent, ahol többgenerációs spanyol állampolgárságú muszlim népesség lakik, s ahol a spanyol belbiztonsági szervek szerint is a legerőteljesebb és legnagyobb számú a fiatal muszlimok radikalizációja.

Nem igazán tekinthető meglepetésnek Barcelona sem, mint a dzsihádisták terrorizmus célpontja, hiszen számos szakértő már 2010 óta Katalóniát, s benne Barcelonát tartja egy lehetséges támadás valószínű helyszínének.²⁵ Részben mert az utóbbi években igen sok muszlim érkezett ide (arányaiban a legtöbb az ország más területeivel összehasonlítva), részben mert beilleszkedésüket és integrációjukat – magas számuk mellett – nehezíti a katalán és spanyol identitás közötti vetélkedés is.²⁶ Több szakértő arra is felhívja a figyelmet, hogy Belgium mellett éppen Katalónia az a hely Európában, ahol a szalafisták a legaktívabbak.²⁷ A 2004 és 2012 között terrorista tevékenységért bebörtönzött spanyol dzsihádisták 37,5%-a, a 2013 és 2016 között letartóztatott 178 dzsihádistának pedig mintegy negyede Katalóniában élt – teszik ehhez hozzá.²⁸

Ami pedig az ISIS Spanyolországhoz való viszonyát illeti, ennek két elemét feltétlenül jeleznünk érdemes a mostani terrortámadások megértéséhez. Egyrészt azt, hogy az „Iszlám Állam” politikai tervei és ideológiája értelmében Spanyolország – az egykori Al-Andalusz – a terrorszervezet megalakulásától kezdve olyan területnek számít, melyet az ISIS vezetése kalifátusa részének tekint.²⁹ Ebből a szempontból tehát Spanyolország az ISIS számára a „civilizációk háborújának” egyik legfontosabb hadszíntere. Fontosabb, mint Franciaország, Belgium vagy Nagy-Britannia. Másrészt azt, hogy az utóbbi években megváltozott spanyol külpolitika is az iszlámista terroristák és az ISIS célkeresztjébe helyezte Spanyolországot. Igaz ugyanis, hogy a 2004. márciusi madridi terrortámadás után hatalomra került spanyol kormány kivonta katonai erőit Afganisztánból, de napjaink Spanyolországa – ha vonakodva is, de – tagja az ISIS elleni koalíciónak, katonái kiképzőként ott vannak Irakban és Maliban egyaránt. Nem véletlen tehát, hogy az ISIS propagandaanyagaiban az elmúlt egy évben Spanyolország 45-ször került említésre, számos alkalommal olyan potenciális célpontként, ahol turisták által látogatott helyek megtámadására szólított fel a terrorszervezet.³⁰ Mindezeket figyelembe véve aligha tekinthetők meglepőnek a spanyolországi terrortámadások, miként az sem, hogy ezekre Katalóniában (Barcelonában és Cambrilsben) került sor.

²⁵ CEMBERO: i. m. 152-154. o.

²⁶ Uo.

²⁷ Uo.; Giulia PARAVICINI: [Barcelona's strong ties to radical Islam](#). [online] 2017. 08. 18. Forrás: politico.eu [2017. 08. 20.]; Javier JORDÁN: [The evolution of the structure of jihadist terrorism in Western Europe: the case of Spain](#). *Studies in Conflict and Terrorism*, Vol. 37, No 8. (2014), pp. 654-673. [online] Forrás: ugr.es [2017. 08. 19.]

²⁸ Fernando REINARES, Carola GARCÍA-CALVO, Alvaro VINCENTE: [Differential Association Explaining Jihadi Radicalization in Spain: A Quantitative Study](#). *CTCSentinel*, 2017. Vol.10., Issue 6. 29-34. o. [online] 2017. 06. Forrás: ctc.usma.edu [2017. 08. 19.]; Fernando REINARES, Carola GARCÍA-CALVO: [Catalonia and the evolution of jihadist terrorism in Spain](#). [online] 2015. 04. 30. Forrás: realinstitutoelcano.org [2017. 08. 19.]

²⁹ Ben RICH: [Sriking in al-Ándalus: why Islamic State attacked Spain](#). [online] 2017. 08. 18. Forrás: theconversation.com [2017. 08. 19.]

³⁰ Katie MANSFIELD: [Spain on ISIS hitlist: Evil terrorists target holiday hotspot in propaganda for first time](#). [online] 2016. 09. 08. Forrás: express.co.uk [2017. 08. 19.]; JOHN: i.m.

Stratégiai Védelmi Kutatóközpont

ELEMZÉSEK 2017/18.

Az európai gázolások támadások áldozatszámja 2015 júniusa és 2017 augusztusa között³¹

Szám	Dátum	Helyszín	Napszak (nappal/este)	Esemény (hétköznap (H), tömegrendezvény (T))	Jármű	Sebesség (ha van adat)	Halott ³²	Sebesült	Összes ál- dozat
1.	2015. 06. 16.	Lyon, Franciaország	nappal	H	Kisteherautó	n. a.	1	2	3
2.	2015. 06. 20.	Graz	nappal	H	személyautó, SUV (Daewoo Rexton)	kb. 100 km/h	3	36	39
3.	2016. 01. 01.	Valence, Franciaország	nappal	H	személyautó (Peugeot 307)	n. a.	0	0	0
4.	2016. 07. 14.	Nizza	este	T (ünnepi felvonulás)	teherautó (19 tonnás Renault Midlum)	90 km/h	86	434	520
5.	2016. 12. 19.	Berlin	este	T (karácsonyi vásár)	teherautó (Scania R450)	n. a.	12	56	68
6.	2017. 02. 25.	Heidelberg	este	H	személyautó	n. a.	1	2	3
7.	2017. 03. 22.	London	nappal	H	személyautó, SUV (Hyundai Tucson)	kb. 122 km/h	5	50	55
8.	2017. 04. 07.	Stockholm	nappal	H	teherautó (Mercedes Actros)	n. a.	5	15	20
9.	2017. 06. 03.	London	este	H	kisteherautó (Renault) ³³	n. a.	4	5	9
10.	2017. 06. 29.	Párizs	nappal	H	személyautó	n. a.	0	0	0
11.	2017. 06. 18.	London	este	T (ramadáni ima)	kisteherautó (Citroen)	n. a.	1	10	11
12.	2017. 08. 09.	Párizs	nappal	H	személyautó (BMW)	n. a.	0	6	6
13.	2017. 08. 17.	Barcelona	nappal	H	kisteherautó (Fiat Talento)	kb. 80 km/h	13	120	133
14.	2017. 08. 17.	Cambrils, Spanyolország	este	H	személyautó (Audi A3)	n. a.	1	6	7
							132	742	874

Megjegyzés: Ugyanebben az időszakban (2015 szeptemberétől 2017 augusztusáig) Izraelben 184 vágóeszközökkel, 161 lőfegyverrel, 1 gépkocsiba rejtett robbanóeszközzel végrehajtott terrortámadásra, továbbá 60 rammingmerényletre kerül sor. A **406** terrortámadásnak **55** halálos és **812** sebesült áldozata volt.

³¹ A táblázatot összeállította: Rác András, Brestyánszki Flóra és Tálás Péter.

³² A támadásban életüket veszített merénylők kivételével/nélkül.

³³ A merénylők eredetileg egy 7,5 tonnás teherautót akartak bérelni, csak nem tudták kifizetni.

Stratégiai Védelmi Kutatóközpont

ELEMZÉSEK 2017/18.

Az „SVKK Elemzések” 2003 óta a kutatóközpont munkatársainak tematikus szakpolitikai elemzéseit megjelentető időszakos kiadvány, melyben a szerzők független kutatói álláspontjukat közlik.

Az NKE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont független szakpolitikai kutatóintézet, a kiadványaiban megjelenő elemzések, álláspontok, vélemények nem feltétlenül tükrözik a szerkesztőség vagy a kiadó véleményét. Az elemzésben foglalt információk, adatok, megállapítások tájékoztatás céljából készültek.

Kiadó: NKE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont

Szerkesztés és tördelés:
Bazsó Márton, Tálás Péter

A kiadó elérhetősége:

1581 Budapest, Pf. 15.

Tel: 00 36 1 432-90-92

E-mail: svkk@uni-nke.hu

2012– : NKE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések (ISSN 2063-4862)

2011–2012: ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések (ISSN 2063-4854)

2007–2011: ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóintézet Elemzések (ISSN 2063-4854)

2003–2007: ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések (ISSN 2063-4854)

© Tálás Péter, Sente-Varga Mónika, 2017

© NKE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont, 2017